

Opracowanie „leki 75 plus” na podstawie komunikatu MZ, stan prawny na 1 września 2016r

Minister Zdrowia
Warszawa, 17.08.2016 r.
PLO.461.376.2016.BW

Komunikat Ministra Zdrowia w sprawie zasad wystawiania i realizacji recept na bezpłatne leki, środki spożywcze specjalnego przeznaczenia żywieniowego oraz wyroby medyczne przysługujące świadczeniobiorcom, którzy ukończyli 75. rok życia

W związku z podnoszonymi wątpliwościami dotyczącymi zasad wystawiania i realizacji recept na bezpłatne leki, środki spożywcze specjalnego przeznaczenia żywieniowego oraz wyroby medyczne przysługujące świadczeniobiorcom, o których mowa w art. 43a ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2015 r. poz. 581 z późn. zm.), zwaną dalej ustawą o świadczeniach, przedstawiam następującą informację.

I. Osoby uprawnione do wystawiania recept na bezpłatne leki, środki spożywcze specjalnego przeznaczenia żywieniowego oraz wyroby medyczne przysługujące świadczeniobiorcom, o których mowa w art. 43a ust. 1 ustawy o świadczeniach.

Recepty na bezpłatne leki, zgodnie z art. 43a ust. 1 ustawy o świadczeniach, będą mogły być wystawiane uprawnionym seniorom przez:

1) lekarzy podstawowej opieki zdrowotnej;

*Lekarz wystawia receptę zgodnie z rozporządzeniem MZ z dnia 2 sierpnia 2016r zmieniającym rozporządzenie w sprawie recept lekarskich (DU z 17 sierpnia 2016 poz. 1261)

2) pielęgniarki podstawowej opieki zdrowotnej;

*Pielęgniarka POZ wystawia receptę zgodnie z rozporządzeniem MZ z dnia 2 sierpnia 2016r zmieniającym rozporządzenie w sprawie recept lekarskich (DU z 24 sierpnia 2016 poz. 1360)

3) lekarzy wypisujących recepty *pro auctore* i *pro familiae*.

*Lekarz posiadający PWZ i nie wykonujący zawodu (emeryt, polityk itd.) wystawia receptę zgodnie z rozporządzeniem MZ z dnia 2 sierpnia 2016r zmieniającym rozporządzenie w sprawie recept lekarskich (DU z 17 sierpnia 2016 poz. 1261).

Uprawnienie do wystawiania recept **nie** będzie natomiast przysługiwać m.in.:

*Apteka nie może zweryfikować czy lekarz ma uprawnienia do wystawiania recept dla seniorów.
Komunikat NIA z 30 sierpnia 2016r.
http://ooia.pl/sites/default/files/nia_-_komunikat_ws._zasad_wystawiania_i_realizacji_recept_na_bezpatne_leki.pdf

1) lekarzom posiadającym status lekarza podstawowej opieki zdrowotnej wystawiającym recepty w ramach nocnej i świątecznej opieki zdrowotnej;

2) lekarzom zatrudnionym lub wykonującym zawód u świadczeniodawcy udzielającego świadczeń opieki zdrowotnej w rodzaju podstawowa opieka zdrowotna, którzy nie posiadają statusu lekarza podstawowej opieki zdrowotnej, o którym mowa w art. 55 ust. 2a ustawy o świadczeniach. Recepty na bezpłatne leki nie będą mogli więc wystawiać np. lekarze bez specjalizacji, którzy wspomagają działalność świadczeniodawcy lub lekarze innych specjalizacji, niż wymienione w art. 55 ust. 2a ustawy o świadczeniach, również zatrudnieni u świadczeniodawcy udzielającego świadczeń w rodzaju podstawowa opieka zdrowotna;

3) lekarzom podstawowej opieki zdrowotnej wystawiającym recepty pacjentom nieprzypisanym do ich „listy aktywnej”/„listy aktywnej” świadczeniodawcy, u którego są zatrudnieni lub wykonują zawód (chodzi tutaj o sytuacje udzielania świadczeń opieki zdrowotnej w związku np. z wyjazdem pacjenta do rodziny i koniecznością zaordynowania leków).

*Do tej listy należy jeszcze dopisać:

4) felczera medycyny i

5) położną

Jednocześnie należy podkreślić, iż świadczenia podstawowej opieki zdrowotnej mogą być udzielane na rzecz konkretnego pacjenta także i przez pozostałych lekarzy realizujących świadczenia podstawowej opieki zdrowotnej u danego świadczeniodawcy. Tym samym pacjentom spoza tzw. „listy aktywnej” danego lekarza podstawowej opieki zdrowotnej (lekarza, którego wyboru dokonał w deklaracji pacjent) mogą być wystawiane recepty na bezpłatne leki przez innego lekarza podstawowej opieki zdrowotnej zatrudnionego albo wykonującego zawód u tego samego świadczeniodawcy lub lekarza podstawowej opieki zdrowotnej zastępującego w udzielaniu świadczeń nieobecnego lekarza podstawowej opieki zdrowotnej (np. w związku z wyjazdem urlopowym lekarza podstawowej opieki zdrowotnej prowadzącego indywidualnie praktykę lekarską).

*Posumowanie części I

- 1) ***wg ostatnich, ustnych informacji z MZ (oraz komunikatu NIA) za wystawienie recepty odpowiada lekarz. W związku z tym apteka nie może weryfikować uprawnień lekarzy do wystawiania recept z uprawnieniem S.***

Wniosek:

Apteka może zrealizować receptę z uprawnieniem „S” niezależnie od danych lekarza na pieczęcie (nadruku)

- 2) ***ponieważ to lekarz odpowiada w ostateczności za receptę to odpowiada również za miejsce wystawienia (świadczeniodawca). W ustawie z dnia 18 marca 2016 (DU 2016.652) jest tylko mowa komu przysługują świadczenia (art. 1) oraz kto wystawia receptę (art. 2). Ale MZ w powyższym komunikacie określiło gdzie nie wolno (tzn. od jakich świadczeniodawców) wystawiać recept z uprawnieniem „S” bez informacji jak ma postąpić apteka.***

Wniosek:

Moim zdaniem do czasu otrzymania pisemnego stanowiska MZ w temacie danych świadczeniodawcy w wątpliwych przypadkach (opieka świąteczna, szpital, pogotowie etc.) proponuję zrealizować receptę na ogólnych zasadach pomijając uprawnienie „S” (pytanie do MZ nr 1)

- 3) ***Zarówno MZ jak i NIA operuje tylko terminem „lekarz” pisząc o osobach nieuprawnionych do wystawiania recept. Nie ma informacji co apteka ma zrobić gdy trafi do niego recepta z uprawnieniem „S” wystawiona przez felczera medycyny lub położną***
Wniosek:

Moim zdaniem do czasu otrzymania pisemnego stanowiska MZ w temacie osób wystawiających receptę w przypadkach wystawienia recepty przez felczera lub położną proponuję zrealizować receptę na ogólnych zasadach pomijając uprawnienie „S” (pytanie do MZ nr 2)

- 4) *Do wiadomości: lekarzem POZ jest lekarz, z którym:*
- a) NFZ zawarł umowę na udzielanie świadczeń podstawowej opieki zdrowotnej*
  - b) albo lekarz, który pracuje (jest zatrudniony lub wykonuje zawód) u świadczeniodawcy, z którym NFZ zawarł umowę na udzielanie świadczeń podstawowej opieki zdrowotnej.*
  - c) w/w lekarz musi*
    - posiadać tytuł specjalisty (lub otwartą specjalizację) medycyny rodzinnej lub*
    - posiadać specjalizację I° lub II° w dziedzinie medycyny ogólnej*
    - posiadać specjalizację I° lub II° lub tytuł specjalisty w dziedzinie chorób wewnętrznych*
    - posiadać specjalizację I° lub II° lub tytuł specjalisty w dziedzinie pediatrii*

II. Wystawianie recept na bezpłatne leki, środki spożywcze specjalnego przeznaczenia żywieniowego oraz wyroby medyczne przysługujące świadczeniobiorcom, o których mowa w art. 43a ust. 1 ustawy o świadczeniach.

Na receptach wystawianych dla pacjentów, o których mowa w art. 43a ust. 1 ustawy o świadczeniach, w polu kod uprawnień dodatkowych, należy wpisać symbol „S”. Zgodnie ze zmienionymi przepisami rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 8 marca 2012 r. w sprawie recept lekarskich (Dz. U. z 2016 r. poz. 62 z późn. zm.), w brzmieniu nadanym od dnia 1 września 2016 r., wprowadzony zostanie obowiązek wpisania dwóch kodów uprawnień dodatkowych w przypadku zbiegu uprawnienia „S” z innym uprawnieniem dodatkowym. Szczegółowe zakres dopuszczalnego zbiegu uprawnień dodatkowych został wyjaśniony w zmienionym pkt 4 objaśnień do załącznika nr 7 do rozporządzenia.

**Uprawnienie „S” (senior) może być wpisane do rubryki uprawnienia dodatkowe (na receptcie) wraz z takimi uprawnieniami jak AZ, BW, IB, IN, IW, PO, ZK.
Nie można łączyć S z uprawnieniami CN, DN, WP.*

Wniosek:

Uprawnienie „S” musi być zaznaczone na receptcie a uprawnienie współlistniejące powinno być, ale w przypadku braku apteka ma prawo to uprawnienie dopisać na rewersie recepty i przekazać w komunikacie do NFZ. Czyli jeśli pacjent ma np. książeczkę ZHDK to możemy zrealizować leki również na ZK mimo, że lekarz nie umieścił na receptcie tego uprawnienia.

W polu odpłatność należy wpisać poziom odpłatności z jakim lek byłby ordynowany w przypadku refundacji na zasadach ogólnych (R/30%/50%).

*W przypadku gdy lekarz nie zaznaczy odpłatności postępujemy zgodnie z § 16. 1. 1) lit. h czyli wydajemy tak jakby ta odpłatność była zaznaczona i wydajemy ze zniżką (Obwieszczenie MZ z dnia 11 grudnia 2015r w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia w sprawie recept lekarskich (DU z 14 stycznia 2016 poz. 62)

Uprawnienie do bezpłatnych leków przysługuje świadczeniobiorcy, o którym mowa w art. 43a ust. 1 ustawy o świadczeniach, najwcześniej od dnia jego 75 urodzin.

**Data wystawienia recepty – musi/może być datą urodzin lub datą późniejszą. Recepty z uprawnieniem „S” mogą być wypisywane od 1 września (data wystawienia recepty) tj od dnia obowiązywania rozporządzenia.
Również uprawnione pielęgniarki POZ mogą wystawiać od tego dnia recepty na kontynuację z*

uprawnieniem „S”

Wniosek:

Apteka nie może zrealizować recepty, na której data wystawienia jest wcześniejsza niż 01 września 2016 nawet jeśli data realizacji jest 1 września lub późniejsza (bo przed 1 września nie obowiązywały jeszcze rozporządzenia dotyczące wystawiania recept dla 75+)

Bezpłatne leki przysługują pacjentom, o których mowa w art. 43a ust. 1 ustawy o świadczeniach, we wskazaniach określonych w decyzji o objęciu refundacją (jeżeli zgodnie z decyzją o objęciu refundacją lek jest refundowany we wszystkich zarejestrowanych wskazaniach to bezpłatny dostęp następuje we wszystkich zarejestrowanych wskazaniach, jeżeli lek objęty jest refundacją tylko w ograniczonych wskazaniach to bezpłatny dostęp jest również ograniczony do tych wskazań).

*Lekarz może na jednej receptce z uprawnieniem „S” wypisać jednocześnie do 5 leków, które możemy podzielić na 5 grup

a) refundowane, będące na liście 75+ - wydajemy bezpłatnie nawet jak lekarz nie wpisze odpłatność (R, 30%, 50%)

b) refundowane, będące na liście 75+ ale nie przysługujące pacjentowi ze względu na brak konkretnej przewlekłej jednostki chorobowej – wydajemy PEŁNOPLATNIE gdy lekarz zaznaczy X lub 100% (gdy nic nie zaznaczy to pkt a)).

c) refundowane, nie będące na liście 75+ - wydajemy za odpowiednią odpłatnością nawet jak lekarz nie wpisze odpłatność (B, R, 30%, 50%)

d) refundowane, nie będące na liście 75+ ale nie przysługujące pacjentowi ze względu na brak konkretnej przewlekłej jednostki chorobowej - wydajemy PEŁNOPLATNIE gdy lekarz zaznaczy X lub 100% (gdy nic nie zaznaczy to pkt c)).

e) nierefundowane - wydajemy PEŁNOPLATNIE niezależnie od adnotacji lekarskiej

Powyższe punkty nie dotyczą IB

Przykładowa recepta – pacjent powyżej 75 lat nie choruje:

na niewydolność serca (v4) – carvedilolum na 100%

na stwardnienie rozsiane (ns1) – tizanidinum na 100%

Recepta 1 wypisana prawidłowo i wynikająca z tego zapłata pacjenta z uprawnieniem „S”

Recepta 2 wypisana nieprawidłowo ale apteka realizuje ją wg uprawnień „S”

recepta 1			recepta 2			
		odpłat.	zapłata S		odpłat.	zapłata Sa
*	Rp.			*	Rp.	
1	Tertensif SR 30 tabl.	30%	0	1	Tertensif SR 30 tabl.	0
2	Avedol 12,5 mg 30 tabl.	X	100%	2	Avedol 12,5 mg 30 tabl.	0
3	Metocard 50mg 30 tabl.	R	R	3	Metocard 50mg 30 tabl.	R
4	Sirdalud MR 6mg 1 op.	X	100%	4	Sirdalud MR 6mg 1 op.	30% do limitu
5	Cavinton 5mg 50 tabl.		100%	5	Cavinton 5mg 50 tabl.	100%

*leki 1 – 5 przepisane wg punktów a - e

III. Realizacja recept na bezpłatne leki, środki spożywcze specjalnego przeznaczenia żywieniowego oraz wyroby medyczne przysługujące świadczeniobiorcom, o których mowa w art. 43a ust. 1 ustawy o świadczeniach.

Farmaceuta, w przypadku gdy otrzyma do realizacji receptę oznaczoną w polu kod uprawnień dodatkowych symbolem „S”, wydaje przepisane na niej leki w najkorzystniejszym dla pacjenta wariantcie finansowym:

1) leki przepisane jako refundowane, a znajdujące się w wykazie bezpłatnych leków, wydawane są bezpłatnie;

*bezpłatnie czyli nie interesują nas limity.

Z art 44a ustawy o refundacji wynika ponadto, że zamieniać leki możemy tylko w obrębie jednego wykazu tzn. wykaz 1 – leki refundowane, wykaz 2 leki refundowane dla 75+ - informacja z warszawskiej OIA <http://www.warszawa.oia.org.pl/news/5200/komunikat-oia-w-warszawie-w-sprawie-zasad-wystawiania.html>

(Ustawa z dnia 18 marca 2016r. O zmianie ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych oraz niektórych innych ustaw DU z 12 maja 2016r. Poz. 652), ale zwrócono mi uwagę że:

nowy art. 44a. 1. w brzmieniu „W przypadku recepty wystawionej dla świadczeniobiorcy, który ukończył 75 rok życia, przez lekarza..., osoba wydająca leki..., oprócz obowiązków wynikających z art. 44, ma (nowy) obowiązek poinformować o możliwości nabycia innego leku niż przepisany (np. nierefundowany) na recepcie, o tej samej ..., objętego wykazem, o którym mowa (leki bezpłatne dla 75+) w art. 37 ust. 1 ...”.

Wynika z powyższego, że jeśli pacjent „S” ma przepisany lek pełnopłatny, którego odpowiedniki są na liście 75+ to możemy go wydać bezpłatnie!!!

Wniosek:

Moim zdaniem do czasu otrzymania pisemnego stanowiska MZ w powyższym temacie (jest to raczej błąd legislacyjnym) nie zaleca się takich zamian (pytanie do MZ nr 3).

2) w przypadku sytuacji zbiegu uprawnień dodatkowych leki wydawane są w najkorzystniejszym wariantcie finansowym.

*w przykładowej recepcie jeśli pacjent ma uprawnienie ZK to dostanie Metocard (3) bezpłatnie do limitu

Ponadto należy zwrócić uwagę, iż zgodnie ze znowelizowanym brzmieniem rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 8 marca 2012 r. w sprawie recept lekarskich została wyłączona możliwość wpisywania na recepcie przez farmaceutę kodu uprawnienia dodatkowego określonego symbolem S (znowelizowany § 16 ust. 1 w pkt 1 lit. a rozporządzenia). Tym samym lekarz wystawiający receptę powinien bezwzględnie pamiętać o wpisaniu w polu kod uprawnień dodatkowych symbolu S.

*nie możemy dopisać uprawnienia „S”

Pytania zadawane po ukazaniu się pierwszej wersji opracowania.

1. Czy lekarz może na recepcie z uprawnieniem „S” wypisać leki 75+, inne refundowane i pełnopłatne?

TAK – przykłady recept powyżej.

2. Jeśli lekarz na recepcie z uprawnieniem „S” zaznaczy X (lub 100%) przy leku z listy np. Aldan to czy apteka może wydać go bezpłatnie?

NIE – 100% to 100%. Pacjent powinien od lekarza uzyskać informację dlaczego ma tak

- przepisany lek i ew. poprawić receptę jeśli to błąd lekarza.*
3. Jeśli lekarz na receptce z uprawnieniem „S” przy leku zaznaczy B (a powinien 50%) to czy taki lek można wydać bezpłatnie?
Tak, wynika to z rozporządzenia o receptach §16.1.1) lit. h)
4. Jak postępujemy w przypadku leków z podwójną odpłatnością? Np. Cardura 4 XL (jest na 30% i R) - uprawnienie S; w odpłatności wpisane R - wydajemy na R czy B (zgonie z listą 75+)?
Wydajemy bezpłatnie (B to oznaczenie bezpłatnie do limitu a te nie występują w 75+)
5. Czy w przypadku pacjenta który ma podwójne uprawnienia np. ZK i S lekarz musi wpisać oba te uprawnienia na receptce? Czy wystarczy że wpisze tylko S a my możemy na podstawie posiadanych dokumentów zweryfikować uprawnienia ZK?
Lekarz powinien wpisać oba uprawnienia. Na pewno musi wpisać „S” a pozostałe może uzupełnić apteka na rewersie recepty.
6. W przypadku zbiegu uprawnień dodatkowych mamy wydawać leki w najkorzystniejszym wariantcie finansowym. Czy poszczególne leki na receptce mogą być wydane na różne uprawnienia? Np. na jednej receptce jeden lek na ZK a drugi na S?
Tak, na jednej receptce z uprawnieniem „S” mogą pojawić się różne odpłatności w zależności od przepisanych leków – przykład recepty z opracowania.
7. Czy możemy zrealizować receptę z uprawnieniem S bezpłatnie jeśli została ona wystawiona w szpitalu lub na pogotowiu? Jaka jest ostateczna interpretacja? Z całą pewnością nie jesteśmy w stanie w każdym przypadku stwierdzić, czy świadczeniodawca jest uprawniony do wystawiania tego typu recept. Często pieczętka zawiera tylko nazwę (bez szczegółowego podania profilu działalności), adres, telefon i regon. Czy mamy reagować wybiórczo? Tzn. jeśli ewidentnie recepta jest wystawiona w placówce nieuprawnionej, to wydajemy bez uprawnienia S, a jeśli nie wiadomo jaki jest zakres usług świadczeniodawcy, to wydajemy leki bezpłatnie. Trochę to mało logiczne.
Tak, ma Pani rację, ale bezpieczniej recepty na których widnieją przytoczone nazwy wydać na normalnych zasadach dopóki MZ nie zajmie stanowiska na piśmie.
8. Jakie konsekwencje grożą aptece, która przez pomyłkę receptę z uprawnieniem „S” zrealizuje wg przepisów dotyczących pozostałych uprawnionych pacjentów?
Moim zdaniem cofnięcie refundacji i ew. kara, ale jest to pytanie do MZ
9. Czy można zrealizować receptę z uprawnieniem „S” pacjentowi, któremu wystawiono receptę przed osiągnięciem wieku 75 lat ale, który do 30 dni osiągnie ten wiek?
Moim zdaniem lekarz odpowiada za wystawienie recepty tak więc w tym przypadku jeśli pacjent przyjdzie do mnie po urodzinach to taką receptą mimo błędu lekarza zrealizuję.
10. I podobne. Czy można zrealizować receptę z uprawnieniem „S” pacjentowi, któremu wystawiono receptę przed osiągnięciem wieku 75 lat ale data realizacji od dnia jest datą po 75 urodzinach?
Jak najbardziej, moim zdaniem jest to recepta prawidłowa. Pacjent może mieć wystawionych kilka recept miesięcznych i niektóre z nich mogą przypaść na osiągnięcie wieku 75 lat a więc mogą te recepty mieć zaznaczone uprawnienie „S”

PYTANIA DO MINISTRA ZDROWIA (przekazane do NIA)

1. Czy apteka może zrealizować bezpłatnie receptę z zaznaczonym uprawnieniem „S” z przepisanyimi lekami z listy 75+ , na której widnieje pieczętka świadczeniodawcy (lub nadruk) inna niż POZ np. Szpital Rejonowy, Klinika, Poradnia Neurologiczna, Poradnia Dziecięca, Pomoc Nocna i Świąteczna itd.?
2. Czy apteka może zrealizować bezpłatnie receptę z zaznaczonym uprawnieniem „S” z przepisanyimi lekami z listy 75+ , którą wystawił felczer medycyny lub położna?

3. Czy apteka może zamienić wypisany lek pełnopłatny, nierefundowany na lek z listy 75+ i wydać go bezpłatnie pacjentowi, któremu przysługuje uprawnienie „S” -
„W przypadku recepty wystawionej dla świadczeniobiorcy, który ukończył 75 rok życia, przez lekarza..., osoba wydająca leki..., oprócz obowiązków wynikających z art. 44, ma (nowy) obowiązek poinformować o możliwości nabycia innego leku niż przepisany (np. nierefundowany) na receptę, o tej samej ..., objętego wykazem, o którym mowa (leki bezpłatne dla 75+) w art. 37 ust. 1 ...”.(ta możliwość wynika wprost z art. 2. ust. 4) wprowadzającego art. 44a. 1. ustawy o zmianie ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych oraz niektórych innych ustaw z dnia 18 marca 2016r. ogłoszonej w DU 2016.652)?
4. Czy w przypadku wydawaniu leków pacjentowi z uprawnieniem „S” ma zastosowanie art. 44. ust. 2 c mówiący o możliwości wydania leku w opakowaniu różnym o +/-10% dawek. (artykuł ten wprowadza art. 2 ust. 3) lit. b) ustawy o zmianie ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych oraz niektórych innych ustaw z dnia 18 marca 2016r. ogłoszonej w DU 2016.652)?
5. Jakie konsekwencje grożą aptece, która przez niedopatrzenie receptę z uprawnieniem „S” zrealizuje wg przepisów dotyczących pozostałych uprawnionych pacjentów czyli nie bezpłatnie ale za opłatą?

opracował mgr farm. Marek Matysik OOIA

Opole 31.08.2016

P.S. Ewentualne uwagi proszę przesyłać na marematy@poczta.onet.pl